

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

LIETUVOS
ISTORIJOS
METRAŠTIS

2001 metai

1

LITHUANIAN INSTITUTE OF HISTORY

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN
HISTORY

2001

1

VILNIUS 2002

LITAUISCHES INSTITUT FÜR GESCHICHTE

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

2001

1

VILNIUS 2002

UDK 947.45
Li 237

Redakcinė kolegija:

Egidijus ALEKSANDRAVIČIUS
Vytauto Didžiojo universitetas

Alfonsas EIDINTAS
Vilniaus universitetas

Zigmantas KIAUPA (pirmininkas)
Lietuvos istorijos institutas

Česlovas LAURINAVIČIUS
Lietuvos istorijos institutas

Ingė LUKŠAITĖ
Lietuvos istorijos institutas

Bronius MAKAUSKAS
Lenkijos MA istorijos institutas

Edmundas RIMŠA
Lietuvos istorijos institutas

Jolita SARCEVIČIENĖ (sekretorė)
Lietuvos istorijos institutas

Vladas SIRUTAVIČIUS
Lietuvos istorijos institutas

Saulius SUŽIEDĖLIS
Milersvilio Universitetas

Redakcinės kolegijos adresas:
Kražių g. 5, 2001 Vilnius
<http://www.crosswinds.net/~istorija/lim.html>

PUBLIKACIJOS

ZIGMANTAS K I A U P A

ARCHYVINĖS SMULKMENOS IŠ KONSTANTINO JABLONSKIO RINKINIŲ

Vienas iš istorijos mokslo barų, kuriame Konstantinas Jablonskis (1892–1960) buvo ypač produktyvus, yra šaltinių skelbimas. Beveik per visą savo mokslinę veiklą tiek nepriklausomos Lietuvos respublikos laikais, tiek sovietų valdžios metais po Antrojo pasaulinio karo jis yra parengęs ir paskelbęs daugybę Lietuvos istorijos šaltinių. Publikacijų apžvalgą yra pateikęs Juozas Jurginis¹, čia tik priminsime svarbiausius dalykus. K. Jablonskis yra parengęs ir paskelbęs ar bent redagavęs kitų parengtus stambius šaltinių tomus², didesnius ar mažesnius šaltinių pluoštus skelbė žurnalo tipo mokslo leidiniuose³.

¹ Ю. Ю р г и н и с, Археографическое наследие Константина Яблонскиса, *Источниковедческие проблемы истории народов Прибалтики*, Рига, 1970, с. 145–151; J. J u r g i n i s, Konstantino Jablonskio palikimas, K. Jablonskis, *Lietuvių kultūra ir jos veikėjai*, sudarė V. Merkys. Vilnius, 1973, p. 3–20.

² *Istorijos archyvas. XVI amžiaus Lietuvos inventoriai*, surinko K. Jablonskis, Kaunas, 1934; K. J a b l o n s k i s, *Lietuviški žodžiai senosios Lietuvos raštinių kalboje: Tekstai*, t. 1, Kaunas, 1941; *Lietuvos valstiečių ir miestelėnų ginčai su dvarų valdytojais*, d. 1: XVI–XVII a., sud. K. Jablonskis, Vilnius, 1959; d. 2: XVIII a., surinko R. Jاسas ir J. Orda, spaudai parengė R. Jاسas, red. K. Jablonskis, Vilnius, 1962; *Prūsijos valdžios gromatos, pagraudenimai ir apsakymai lietuviams valstiečiams*, sudarė P. Pakarklis, red. K. Jablonskis, Vilnius, 1960; *Lietuvos inventoriai, XVII a.*, sud. K. Jablonskis ir M. Jučas, Vilnius, 1962.

³ K. J a b l o n s k i s, XVI a. belaisviai kaimynai Lietuvoje, *Praeitis*, t. 1, Kaunas, 1930, p. 166–213 (priedai p. 201–213); K. J a b l o n s k i s, Kiek naujų žinių apie Kanauninko Mikalojaus Daukšos (m. 1613 m. vasario mėn.) kilimą ir gyvenimą, *Tauta ir žodis*, kn. VIII, Kaunas, 1931, p. 353–422; Papildomos žinios apie kan. M. Daukšą, *Archivum philologicum*, kn. IV, Kaunas, 1933, p. 64–85; Kėdainių burmistras Steponas Jaugelis (Telega), ten pat, p. 86–107; Nauji Vytauto laikotarpio aktai, *Praeitis*, t. II, Kaunas, 1933, p. 375–411; Kelios XVII amžiaus lietuviškos priesaikos ir kitos lietuvių kalbos liekanos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės aktuose, *Archivum philologicum*, kn. VI, Kaunas, 1937, p. 142–148.

Archyvinės smulkmenos buvo viena iš šaltinių skelbimo formų, kuriomis naudojosi K. Jablonskis. Tai buvo pluošteliai pavienių nedidelės apimties šaltinių, teikiančių ypač įdomią ir mokslui reikalingą informaciją, tačiau nepritampančių prie skelbėjo parengtų teminių rinkinių. Šias archyvinės smulkmenos K. Jablonskis skelbė Lietuvos istorijos draugijos leidinyje *Praeitis*⁴. Buvo parengęs pluoštą smulkmenų, kaip pats jas vadino, ir į trečiąjį šio leidinio tomą, tačiau dėl sovietų okupacijos jis nepasirodė. Dalį jų, išvertęs į lietuvių kalbą, paskelbė pats K. Jablonskis⁵, kitą dalį, aptikęs 1962 m. Lietuvos mokslų akademijos bibliotekai perduotuose K. Jablonskio rinkiniuose⁶, paskelbė Vladas Žukas⁷, kai ką pakartotinai paskelbė Vytautas Merkys⁸, o visus minėtuose rinkiniuose aptiktus – atkurta Lietuvos istorijos draugija, surinkusi išdraskytą *Praeities* trečiojo tomo medžiagą ir ją paskelbusi⁹.

Ne visi K. Jablonskio parengti šaltinių rinkiniai ar atskiri dokumentai buvo paskelbti jam vienaip ar kitaip dalyvaujant. Jis buvo surinkęs kelis teminius šaltinių rinkinius. Iš jų tik raganų teismų Lietuvoje dokumentų rinkinį, papildęs ir parengęs spaudai, paskelbė su pačiu K. Jablonskiu publikacijas rengęs Rimantas Jاسas¹⁰, kiti tebelaukia skelbėjų¹¹. Be teminių šaltinių rinkinių, K. Jablonskis buvo surinkęs įvairių dokumentų originalų ir kopijų kolekciją, nurašęs daugybę šaltinių saugyklose ar padaręs išrašus iš jų. Jo rinkiniuose Mokslų akademijos bibliotekoje tokių nuorašų ar išrašų yra keli tūkstančiai. Tik keletas iš jų paskelbta po K. Jablonskio mirties¹², nėra intensyviai naudojama Lietuvos istorijos tyrinėtojų.

⁴ K. J a b l o n s k i s, Archyvinės smulkmenos: 1. Apie XVI amžiaus ūkininkų alaus apeigas. 2. Nestojusių į 1567 m. kariuomenės šaukimą Kauno pavieta bajorų sąrašas. 3. Sokavičių dalybų raštas. 4. Antstolių apkarpymas. 5. XVIII amžiaus galo priesaikos formulė pagirio ūkininkams. 6. Didž. kunigaikščio Kazimiero privilegija Žemaičių žemei. 7. Vytauto raštas keliems Medininkų bajorams. 8. Seniausieji Deltuvos bažnyčios dokumentai. 9. Keli XVI amžiaus aktai apie žmonių ir vaikų teismą. 10. Žinutė apie Motiejų Strykauską, *Praeitis*, t. II, Kaunas, 1933, p. 412–436.

⁵ *Lietuvos TSR istorijos šaltiniai*, Vilnius, 1955, t. 1, p. 137–138, 142–143, 171.

⁶ *Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos Rankraščių skyrius*, f. 256 – Konstantinas Jablonskis.

⁷ V. Ž u k a s, Prof. K. Jablonskio bibliografija. Priedas. Iš prof. K. Jablonskio palikimo, *Bibliotekininkystės ir bibliografijos klausimai*, t. 4, Vilnius, 1965, p. 197–201.

⁸ K. J a b l o n s k i s, *Lietuvių kultūra ir jos veikėjai*, sudarė V. Merkys, Vilnius, 1973, p. 54–55, 299–300.

⁹ K. J a b l o n s k i s, Archyvinės smulkmenos: 11. 1553 m. valakų įstatymo įrašas. 12. Bajorai parduoda žemes savo veldamams. 13. 1528 m. Telšių valsčiaus bajorų kariuomenės sąrašas. 14. Pasaulietinė bajorų mokykla. 15. Apie Stanislovo Svetkaus Rapolionies kilimą. 16. Dvaro tarnautojų priesaikos, *Praeitis*, t. III, sudarė ir redagavo 1939–1940 m. A. Janulaitis, Z. Ivinskis, K. Jablonskis, 1992 m. – B. Dundulis, J. Kiaupienė, Z. Kiaupa, Vilnius, 1992, p. 213–220.

¹⁰ *Raganų teismai Lietuvoje*, parengė K. Jablonskis ir R. Jاسas, Vilnius, 1987.

¹¹ Žr. J. J u r g i n i s, Konstantino Jablonskio palikimas, p. 15.

¹² Minėtos V. Žuko, V. Merkio ir *Praeities* III t. publikacijos, taip pat: Kiti priesaikų tekstai: K. J a b l o n s k i s, *Lietuvių kultūra...*, p. 300–304.

Turėdami galvoje daugelio šių dokumentų ar nuorašų mokslinę vertę ir norėdami pažymėti artėjančią K. Jablonskio gimimo 110 m. sukaktį, nutarėme atgaivinti Archyvinių smulkmenų skelbimą, taip papildę publikacijos antraštę, kad iš karto būtų aišku, kas skelbiamus dokumentus surinko ar nuorašus padarė. Daugybė nuorašų, taip pat kai kurie originalai buvo rengiami spaudai ir atitinkamai sutvarkyti. Tačiau K. Jablonskis nepaliko jokio jų skelbimo plano. Todėl prisiimame visą atsakomybę dėl skelbiamų dokumentų atrankos.

Skelbimo principai. Nežinia, ar K. Jablonskis buvo pasirašęs šaltinių skelbimo taisykles, tačiau pažiūrėjus į jo parengtas publikacijas, skelbtas ir likusias saugyklose, matyti, kad tam tikrų archeografinių principų jis nuosekliai laikėsi. Mums svarbiausia yra teksto perteikimo tvarka; ji šiek tiek skirtinga tekstams kirilicos ir lotyniškojo alfabeto rašmenimis.

Skelbdamas tekstus kirilicos rašmenimis, K. Jablonskis virš eilučių iškeltą raidę nuleisdavo į eilutę ir po jos dėdavo apostrofo ženklą (’), tačiau nuleidęs į eilutę paskutinę žodžio raidę, jokio ženklo nedėjo. Suskliaustus žodžius išskleisdavo ir atstatytas raides spaudoje perteikdavo kursyvu, o rankraščiuose pabraukdavo. Atstatomas defektuotas vietas įrašydavo į lenktinius skliaustus. Mes tekstams kirilicos rašmenimis skelbti naudojames Lietuvos Metrikos skelbėjų taisyklėmis¹³ ir todėl nuleistas į eilutę raides perteikiame kursyvu, išskleidžiamuose žodžiuose vartojame lenktinius skliaustus, defektuotas vietas pažymime daugtaškiu, o jų atstatymus perteikiame laužtiniuose skliaustuose. Tačiau negalėdami patikrinti visų K. Jablonskio nurašytų tekstų originalų, paliekame nežymėtas į eilutę nuleistas paskutines žodžių raides. Perrašydamas tokius tekstus, K. Jablonskis rašydavo visas raides taip, kaip yra šaltinyje, tarp jų ir dabar nevartojamas. Lietuvos Metrikos skelbėjai jų nevartoja, keičia artimiausiomis dabar vartojamomis raidėmis **e, o, y, я**, mes elgiamės taip pat. Taip pat tekste esančius skaičius, užrašytus kirilicos raidėmis, perteikiame arabiškais skaitmenimis. Paliekame K. Jablonskio sutvarkytą skyrybą.

Skelbdamas ar perrašydamas tekstus lotyniškuoju alfabetu, K. Jablonskis išskleisdamas sutrauktus žodžius ar žymėdamas defektuotas šaltinio vietas elgėsi taip pat, kaip su kirilica rašytais tekstais. Be to, žodžio pradžioje vietoj **i** rašė **j**, tvarkė skyrybą ir nenuosekliai – didžiųjų raidžių rašymą. Mes elgsimės taip pat, tik vienodinsime didžiųjų raidžių rašymą.

K. Jablonskis daug jį sudominusių tekstų aptiko įrašytų į teismų aktų knygas, į jose įrašytus ar palaidus vėlesnius dokumentus, jį nesudominusius. Tokiais atvejais jis nurašydavo tik jį sudominusį tekstą, nurodydavo šaltinio saugojimo vietą (ne visada tiksliai ir preciziškai, be to, kai kurios nuorodos į saugyklas tapo neaktualios dėl rankraščių kilnojimo ar saugyklų pertvarkymo), o apie teksto aplinką žinių nepateikdavo arba pateikdavo pernelyg lakoniškas. Skelbdami taip parengtus tekstus, tais atvejais, kai skelbimo pagrindas saugyklose yra prieinamas, susipažinome su juo ir pateikiame išsamesnę informaciją apie skelbiamo teksto aplinką. Tačiau kai kada to padaryti neįmanoma, nes K. Jablonskio šaltinio aptikti nepavyko ar neįmanoma.

Prie kiekvieno skelbiamo teksto pateikiame šaltiniotyrinę ir archeografinę charakteristiką. Antraštės mūsų, nes K. Jablonskis jų nepaliko. Jis retkarčiais yra įrašęs archeografinius ar istori-

¹³ Žr., pvz., Lietuvos Metrika (1427–1506). 5-oji užrašymų knyga, parengė E. Banionis, Vilnius, 1993, p. 47.

nus komentarus, juos žymėsime inicialais *K. J.* Archeografiniuose komentaruose dažnai trumpinami žodžiai; atstatydami jų pilnas formas, atstatomas vietas rašysime laužtiniuose skliaustuose.

1. Prašymas prispausti antspaudus prie sutarties

Trakai, 1524 07 05. Bajoras Laurynas Talvaiševičius praneša savo broliavai Grigui ir Stanislovui Mikalojevičiams, kad pardavė Eigulių dvarelį, juos gi įrašė į pardavimo sutartį liudininkais, ir prašo juodu prispausti prie sutarties savo antspaudus.

MAB RS, f. 256 – Konstantinas Jablonskis, b. 2127. 1 lapas, rašyta rašalu abiejose pusėse, 1939 09 06 K. Jablonskio autografas.

L. 1 apačioje parašėte pieštuku K. Jablonskio užrašyta *Kun Stak*. Matyt, tai rankraštį aprašiusiems leido apraše pažymėti, kad čia nuorašas iš *kun. Stankevičiaus privataus rinkinio*. Dabartinė originalo buvimo vieta nežinoma.

L. 1 virš dokumento teksto K. Jablonskio įrašai *1524(?) m. liepos ... ir Orig[inalas]*. L. 1v po dokumento tekstu nurodyta 1) *Vienas antspaudas* ir šalia pieštuku nupiešta gūbė; 2) *Parašas* Лаврин Талвоишевич вашей м(и)л(ости) чолом бьет. Dar žemiau inicialais *KJ.* signuoti įrašai pieštuku *Pop[ierius] be ženkle ir Nuo[rašas] ir pat[ifikrinta] 1939.IX.6 d.*

Г(о)с(по)де и брати моей милои Александру Юревичу а пану Григорю Миколаевичу. О здорови в(а)шое м(и)л(о)сти, г(о)с(по)ды и брати моее, рад бых слышал и видел каждог(о) часу. Поводам в(ашои м(и)л(о)сти, г(о)с(по)де и брати моеи милои, иж продал есми пану Лву* дворец мой Оикгулевский со всем с тым, як есми на себе держал, ему самому и его потомком обел вечно, на штож есми и лист свои вызнаны под печатю моею ему дал, в котором же листе для лепшого сведомя имена в(а)шое м(и)л(о)сти суть описаны. Про то я в(а)шое м(и)л(о)сти, г(о)с(по)ды и брати моее милое, покорне прошу, аябзы в(а)ша м(и)л(о)сть рачили подле моее печати ку тому листу и свои печати приложити, а то бы в(а)ша м(и)л(о)сть рачили вчинити для прозбы моее, яко г(о)с(по)да и братя моя милая. Писан в Троцех под лет божего нарожсена 1524 году м(е)с(е)ца июля 5 день, индикта пятогонадцат.

* Turbūt tai yra: Лев Михайлович, vėlesnis Skidlio ir Krinkų laikytojas. *K. J.*

2. Šarvų skolinimasis

Ariogala, 1556 07 04. Vilniaus auksakalys Nikelis Bartelis skolinasi iš Šaudevos tįjūno Martyno Čechavičiaus šarvus joti į karą.

MAB RS, f. 256 – Konstantinas Jablonskis, b. 1679. 1 lapas, rašyta rašalu vienoje lapo pusėje, 1950 07 17 K. Jablonskio autografas.

Vilniaus auksakalio Nikelio Bartelio ir Šaudevos tįjūno Martyno Čechavičiaus 1556 07 04 sutarties, įrašytos į 1586 m. Žemaičių žemės teismo aktų knygoje esantį (l. 142v–144) 1586 01 25 teismo sprendimą Žemaitijos paseniūnio Stanislovo Čechavičiaus byloje su Vilkijos valsčiaus bajoru Lenartu Trinka, nuorašas. K. Jablonskis knyga naudojosi, kai ji buvo Lietuvos TSR centriniam valstybiniam archyve. Dabar ji saugoma Lietuvos valstybės istorijos archyve, Senieji aktai, b. 14585.

K. Jablonskis nurašė tik skelbiamą sutartį. Bylos aplinkybės tokios: 1586 01 25 Žemaičių žemės teisėjas Kazimieras Orvidas ir pateisėjis Kristupas Bilevičius paskelbė sprendimą byloje, kurioje Žemaičių paseniūnio S. Čechavičiaus įgaliotinis Augustinas Ginbutas pateikė 1585 10 11 išrašą iš šio teismo knygų ir teigė, kad dar tada Vilkijos valsčiaus bajoras L. Trinka geruoju sutiko atiduoti S. Čechavičiui 12 kapų skolą už negražintus šarvus ir jei neatiduotų, byla vėl būtų atnaujinta tame pačiame teisme. Taip pat įrašytas 1585 08 01 šaukimas į teismą L. Trinkai, kuriame išdėstyta ginčų pradžia: 1556 m. L. Trinkos uošvis N. Bartelis (Никель Бартел) pasiskolino iš S. Čechavičiaus tėvo M. Čechavičiaus šarvus ir įsipareigojo sumokėti už tai 12 kapų grašių, o jei teks kelti dėl to bylą, dvigubai, t. y. 24 kapas grašių. Sutarties dalyviai mirė, L. Trinka paveldėjo N. Bartelio turtą Vilkijos valsčiaus Šaravų lauke (в том дому их лежачом в земли Жомойтское у волости Вилкииское в полю называемом Шаровы), todėl turi sumokėti už negražintus šarvus. Po to įrašytas skelbiamos sutarties tekstas. Teisėjai nusprendė, kad L. Trinka turi sumokėti S. Čechavičiui 12 kapų grašių, o kitų 12 kapų grašių neturi mokėti, nes abu sutarties dalyviai mirė ir po jų mirties (по змерлои руже) tai neaktualu.

Skelbiamame nuoraše virš teksto K. Jablonskio įrašai *1556 m. liepos mėn. 4 d. ir Iš 1586 m. sausio mėn. 25 d. Žemaičių žemės teismo sprendimo – VCA 14585, l. 143a–144*. Po tekstu inicialais *KJ.* signuotas įrašas pieštuku *Nuo[rašas] ir p[a]t[ikrinau] 1950 VII 17 d.*

Sutartis žinoma istoriografijoje, ji su nuoroda į archyvą trumpai atpasakota Vilniaus auksakalio Mykolo Bartoldo (*Nicolas Bartholth, Michiel Barthels, Nikon Bartel*) biogramoje (E. Laucevičius, B. R. Vitkauskienė, *Lietuvos auksakalystė XV–XIX amžiais*, Vilnius, 2001, p. 187). Atpasakojant suklysta Šiaudevos valsčių vadinant neegzistavusiu Šeduvos pavietu, taip pat nenurodytos sutartyje ir teismo sprendime esančios auksakalio pavardės formos.

Ja Nikiel Barthielth, zlotar miasta wilienskiego, y z zoną swoią Sibillią y z synem naszym Nikliem zeznawami them naszym listem, czosz my ku pilnej potrzebie naszey a ku obronie ziemskiey na woynę jadącz pozycziliszmy u pana Marczina Czechowicza, cziwuna Jego M(i)l(o)sci Kroliewskiej szawdowskiego, zbroię zupełną, jako szie ma, naprzeciwko nieprzyiacielia pothkacz. A jesli Pan Bog raczy we zdrowiu s tey posługi Jego Kroliewskiey M(i)l(o)sci przijechac panu Marczinu y mnie, tedy ja thę zbroię skoro prziiichawszy tegosz czasu jego m(ilo)sci mam wrocnicz w calosci. A pokizby Pan Bog raczył na tey woynie od nieprziiacielia Jego

Kroliewskiey M(i)l(o)sci na nasze nieszczęście a niefortunę przepuscisz a ktorego by z nas w zywoicie nie zostało, tedy ja Nikiel u z zoną moią y s synem naszym w wierchu pisanem w them naszym liscie opisuiemy szie, isz za tę zbroię mamy jego m(i)l(o)sci panu Marczinu abo paniey malzonce jego m(i)l(o)sci abo dzieciom ich m(i)l(o)sci skoro po tey woynie mamy placzicz 12 kop litewskich liczby po 10 pieniędzy w groszu okrom zadnego prawa y nakładu ich m(i)l(o)sci. A pakli jesli bydz my w zdrowiu przyiechawszy s tey woyny jego m(i)l(o)sci albo paniey y dzieciom ich m(i)l(o)sci they zbroie w calosci nie oddali a ku jakim szkodom y nakł[ad]dam przyprawili, tedy mamy za tę zbroię sowitoszcz placziczi, tho jesth 24 kopy. Y na thesmo jego m(i)l(o)sci, paniey małzonce jego y dzieciom ich m(i)l(o)sci dali ten cerograw nasz pod pieciecią moią. Pisan w Oyrogolie we dworze jego m(i)l(o)sci pana Marczina miesiāca jullia 4 dzien lata bozego narodzenia 1556.

У того листу печать одна притисненая.

3. Bausmēs atsēdējimas ant piliakalnio

Darsūniškis, 1592 06 01. Bajoras Simanas Tulevičius už kunigo Adomo Domagalskio sumušimą atsėdėjo 12 val. bausmę ant Darsūniškio piliakalnio.

MAB RS, f. 256 – Konstantinas Jablonskis, b. 2421. 1 lapas, rašytas rašalu abiejose pusėse, K. Jablonskio ne vėlesnis kaip 1935 05 02 autografas.

Kauno pavieta vaznio Stanislovo Monkevičiaus 1592 06 01 kvito, 1592 06 03 įrašyto į 1592–1593 m. Kauno žemės teismo aktų knygą (l. 90–90v), nuorašas. K. Jablonskis knyga naudojosi, kai ji buvo Vytauto Didžiojo universiteto Kaune bibliotekoje. Šiuo metu ji saugoma Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje, f. 7 – Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teismų aktų knygos, b. 30 (5/13759).

K. Jablonskis nenurašė teismo raštinės formulės įrašo pradžioje apie kvito pateikimą įrašyti į knygą ir paliudijimo įrašo pabaigoje apie šio įrašo išrašo išdavimą S. Tulevičiui.

Skelbiamame nuoraše 1. 1, virš dokumento teksto, K. Jablonskio įrašai 1592 m. birželio mėn. 1 d. ir Iš 1592 m. birželio mėn. 3 d. įrašo Kauno žemės teismo knygoje. Toliau pieštuku KŽ5 l. 90/a. L. 1v apačioje, po dokumento tekstu inicialais KJ. signuotas įrašas pieštuku Patikrinau 1935 05 02.

Я Станислав Янович Монъкевичъ, вознии повету ковенського, сознаваю до книгъ симъ квитомъ и написомъ моим, иж году теперешнего тисеча пятсот деветдесят второго за позвы земьскими ковелскими будучы в Ковне на роках троецких, тепер судовне отъправованыхъ, за позвы от князя Адама Домакгалского, плебана дорсуниского, даными земенину г(о)с(по)д(а)рьскому повету ковенского пану Шымону Тулевичу о збите того князя Адама Домакгалского, за которыми позвы не вдаючысе в право тот пан Шымон Тулевичъ князя Адама через люди добрые зеднал,

и с тое угоды вынаидено было, иж пань Шымон Тулевич мел седети на горе або на городищу, которое подле двора Дорсунишког(о) над рекою Немномъ, и мел засести в року тепереишем деветдесять второмъ м(е)с(е)ца июня первого дня о шостои године на пол зэгару од полночи, и седети дванадцать годин, покуль бы было шест годин с полудня. Который поведил передо мною возным того дня, кгда приехалъ до Дорсунишокъ и знашоль его на томъ городищу седячего з многими людми добрыми, иж засел того дня о године шостои и седел при мне того дня первого м(е)с(е)ца июня аж до самого вечора, коли* вжо было на пол зэгару девет годинъ, передо мною возным и с тыми людми добрыми с того городища зышол и тое седзене свое перед нами осветчыл. Которого освечеля своего пань Шымон Тулевич сес квитъ мои под моею печатью и с подписом руки моеи и с печатми людеи добрыхъ, землян г(о)с(по)д(а)рьскихъ повету ковеньского, пана Яна Залапонского а пана Миколая Юревича, которые в тотъ часъ при мне были. Писан у Дорсунишкахъ году от нароженя Сына Божего тисеча пятсот деветдесять второго м(е)с(е)ца июня первого дня.

У того квиту возного печатеи притисненыхъ тры а подпис руки тым словы Stanisław Janowicz Monkiewicz wozny kowienski własną ręką swą.

* [Taisyta iš] кони. К. Ј.

4. Leidimas Lietuvos Vyriausiajam Tribunalui posėdžiauti Vilniaus pilyje

Varšuva, 1671 05 04. Lenkijos karalius, Lietuvos didysis kunigaikštis Mykolas Kaributas leidžia Lietuvos Vyriausiajam Tribunalui posėdžiauti Vilniaus pilyje.

MAB RS, f. 256 – Konstantinas Jablonskis, b. 1200. 1 lapas, rašyta per kalkę vienoje lapo pusėje, K. Jablonskio autografas prieš 1957 01 01.

Mykolo Kaributo 1671 05 04 rašto Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės raštininkui, Vilniaus pilininkui Andriui Kitovičiui, 1671 05 11 įrašyto Lietuvos Vyriausiojo Tribunalo 1671 m. aktų knygoje (l. 460–461), nuorašas. K. Jablonskis knyga naudojosi jai esant Lietuvos TSR centriniame valstybiniame archyve. Šiuo metu ji yra Lietuvos valstybės istorijos archyve, Senieji aktai, b. 11.

K. Jablonskis nenurašė tribunolo raštinės formulės įrašo pradžioje apie rašto pateikimą įrašyti į knygą, kurioje nurodoma, kad tai padarė Aleksandras Chelchovskis (Александр Хелховский) ir tik atpasakojo (po nuorašo tekstu) įrašo pabaigoje esančią baigiamąją formulę: *Originale Lietuvos d. k. antspaudas ir parašas: Michał krol.*

Skelbiamajame nuoraše virš teksto K. Jablonskio įrašai 1671.V.4 (V.11) ir III. 460–461 Nr. 167. Pastarasis reiškia aktų knygos, lapų ir įrašo numerius. L. 1v yra Lietuvos TSR centrinio

valstybinio archyvo rusiškasis antspaudas, liudijąs, kad K. Jablonskis naudojosi knyga ir nurašė skelbiamą dokumentą iki Lietuvos TSR centrinio valstybinio istorinio archyvo (dabar Lietuvos valstybės istorijos archyvas) atsiskyrimo 1957 01 01.

Michał z Bożey łaski król polski, wielki xiążę litewski, ruski, pruski, zmuydzki, mazowecki, smolenski, kiowski, siewierski, czernihowski. Urodzonemu Andrzejowi Kitowiczowi, pisarzowi Wielkiego Xięstwa Litewskiego, staroscie grodzienskiemu, jako horodniczemu wilęskiemu, wiernie nam miłemu, a w niebytnosci podhorodniczemu abo namiesnikowi w.i. łaskę naszą krolewską. Urodzony, wiernie nam miły, wniesiona jest do nas prozba przez panow rad y urzednikow naszym, przy boku naszym będących, imieniem wielmoznego wojewody trockiego¹, marszałka trybunału Wielkiego Xięstwa Litewskiego, abys my *ad hunc* solum actum* pozwolili sądzic sądy trybunalskie w zamku naszym wilenskim, tam gdzie się przeszła konwokacja² odprawował. Sklaniając się tedy do pomienioney prozby, tak tez *consulendo honori* trybunału Wielkiego Xięstwa Litewskiego, pozwolilismy y tym listem naszym pozwalamy, aby się trybunał Wielkiego Xięstwa Litewskiego sądził *hac sola vice*** w zamku naszym wilęskim, gdzie conwokacya Wielkiego Xięstwa Litewskiego odprawowala się, chcąc miec y rozkazuiąc, zeby nikt tey woli naszej *contravenire**** nie wazył się. Nie uczynisz [inacz]ey wiernosc twoia s powinności swey y dla łaski naszej. *Dat[um]* w Warszawie miesiąca maia czwartego dnia roku panskiego tysiąc szescset siedmdziesiąt pierwszego, panowania naszego wtorego roku.

* Turi būti *hunc*.

** Turi būti *vice*.

*** [Taisyta iš] *contrawientie*. K. J. Turi būti *contravenire*.

¹ Marcijonas Aleksandras Oginskis.

² 1671 m. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės konwokacija (vyriausiasis suvažiavimas).